פגימייס דלא הוו תקלה דכיון דיש רשות לבני רה"ר ללכת שם כשאין שם פירות א"כ כשיטלו חיטים נמצא פגימייס סמוכים לרה"ר לפיכך כל המחזיק בכולן זכה והא דתנן מתוך הרחבה משלמת מה שהזיקה ולא אמר דפטורה מטעם דכל הקודם זכה מיירי שלא נתנו ברה"ר כדי להשביח דלא קנסו גופו כדמשמע בהמניח (לקמן דף נ:) וקשה לר"י על פי' זה דהא רב אמתיתין קאי ואמר לא שנו אלא במחזרת וא"כ רב נמי מיירי בשלא נתנו להשביח ועוד דקאמר אלא פירות הא קחזי ליה ואי בור ולא אדעתיה פירות נמי ולא אדעתיה ונראה לר"י לפרש דרב סבר בור ברשותו חייב דכשהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו ונפל בו שור לא מצי א"ל תורא בבירא מאי בעי דאין אדם יכול לנמנם כל כך כשעובר ברה"ר שלא יכנס ברשות אחרים ולפיכך לא היה לו לקרב בורו ממש לרה"ר והא נמי פטורה שלא היה לו לקרב פירותיו ממש לרה"ר שאין בני רה"ר יכולין לנמנם עצמן ומומחל מחייב דמשום שלא היה לו לקרב פירותיו סמוך לרשות הרבים אין לפטור שיכול בעל הפירות לסמוך וגם בעל הבור יכול לסמוך ודחי דבעלמא פטור רב והכא אמר ליה נהי דכי מתזקה א"ל תורא בבירא מאי בעי מכל מקום לאו כל כמיניה לחיובי לי במאי דמקרבת לפירות ברשות הרבים ומומחל סבר נהי דבעלמא לאו אדעתיה כשנפל לבור הכא לא מצי למימר הכי למפטר בהמה שבכוונה אכלתן: **אי** כרב אי כשמואל. רבי יוסי לא מצי סבר כשמואל דהא מחייב ברה"ר אלא כלומר אי כרב דחשיב חצר הניזק אי כשמואל דחשיב ליה רה"ר אע"ג דלר' יוסי אין נפקותא ולפי' הקונטרס ניחא מפי אי כרב דחשיב ליה קרן אי כשמואל דחשיב ליה שן:

ומר סבר. פי' ר"ח ובעבור בשדה אחר ולא בשדה המזיק אבל ברה"ר חייב וא"ת דהא לעיל (יח:) אמר דר"א ס"ל כרבי מרפון ועל כרחך מקרן ברה"ר מייתי לה וא"כ שן ורגל פטור ברה"ר וי"ל דלעיל מייירי לפי המסקנא דהכא:

דאילפא ורבי אושעיא. לאו מעניין אחד דרבי אושעיא מייירי בקופצת דהוי קרן ואילפא מייירי על גבי חבירתה דחשיב שן: **הא** נפלו פטורין אלמא קסבר כו'. וא"ת היכי דמי אי מקרבי כלים לגבי כותל היכי מיתברי בקפילה והא אמרינן בסמוך דכי קפלי מתברי קפלי ואי מרחקי היכי מתברי בנפילה וי"ל כגון שהיו לא מרוחקות ולא מקורבות דמיתברי בין בנפילה אי גמי בכלי מרוך דאי נפלי לגד הסמוך לכותל מיתבר ואי קפלי מיתבר לגד המרוחק: **אדם** ותרנגול כו'. וא"ת ומה חידוש באדם דחייב וי"ל דנפקא מינה אם הפקיד ביתו לחבירו לשמור ויש שם חש"ו שיש לו ליזהר שלא ידלגו מלמטה למעלה ויש כרו כלים [ולאומר ר"י] (א) מתוך כך גרלה לפרש דהא דקתני הכלב והגדי שדלגו מלמטה למעלה פטורין דהייגו לגמרי דחשיב אונס להכי איצטריך לאשמועינן באדם דחייב דאי פטורין מב"ש וחייבין ח"כ ואינו אלא משנה בעלמא אמאי אצטריך לאשמועינן באדם דחייב ואתי שפיר הא דמסיק ומאי פטורין ואית דגרסי אי הכי אמאי פטורין דמעיקרא ניחא ליה פטורין דס"ד פטורין לגמרי קאמר מלמעלה למטה כמו מלמטה למעלה דלאו אורחיה למיקפץ כלל אבל כיון דמוקי בדאפיך מיפך דאיכא אלא משונה בעלמא אמאי פטורין וגרלה דגם לפי המסקנא מלמטה למעלה פטורין לגמרי דאמנם אורחיה לאשונה: והתניא

בעלמא כור ברשותו פטור. דלא חייבה תורה אלא על בור ברה"ר וכדיליף רבי ישמעאל טעמיה התם: **בעלמא כור ברשותו חייב.** הואיל והפקירו והכא מ"מ בהמה שאכלתן חייבת: **דבעלמא כור איכא למימר לאו אדעתיה.** דשור לגמורי נפשיה מבור וכיון דברשות לגבי דהא הפקיר רשותו חייב בעל הבור, אבל פירות כו': **הא קא מזי לה.** ואפילו הוחלקה בהן פטור, ואע"ג דכל תקלה בור הוא, הכ"מ ברה"ר דאין לו רשות לתת שם תקלה: **ר' יוסי חיינו ס"ק.** דקס"ד דלאו אתוך הרחבה קאי רבי יוסי דלבעי לחיובה הא כתיב "ובער בשדה אחר" ולא ברה"ר אלא אלידי רחבה קאי דאין דרכה לאכול אלא להלך וזו שאכלה חייבת הלכך סיינו ס"ק: **מפורש איכא ביניייהו.** דשמעינן לר"ש דאמר בלידי הרחבה משלמת מה שהזיקה וכגון דאזלה וקמה בלידי רחבה אבל מחזרת לא וקאמר רבי יוסי אין דרכה להחזיר רחמה ולאכול אלא להלך וזו שהחזירה ואכלה חייבת: **והכא בבער בשדה אחר פליגי.** ואתוך הרחבה נמי מחייב ליה רבי יוסי: **ולא ברשות המזיק.** שאם הכניס פירותיו לאחר בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור: **נימא ליה מאי בעית ברשותאי.** וקרא למה לי: **דאילפא ורבי אושעיא.** דאמר אילפא לעיל בהמה שפשטה עוראה ואכלה מעל גבי חבירתה חייבת ורב' אושעיא דאמר בהמה הקופצת ואכלה מתוך הקופה חייבת: **איכא ביניייהו.** ל"מ סבר מתוך הרחבה לעולם פטור אלא שמעינן דאילפא ור' אושעיא, ואתא רבי יוסי למימר אין דרכה לפשוט עוראה על חבירתה ואין דרכה לקפוץ מדרך ולאכול אלא להלך ואיתא ליה דאילפא ודרבי אושעיא: **מתני' מפני שהן מועדין.** לקפוץ ובלשון הניזק קאמר דהוולדה דרגל היא: **על הארבה משלם נזק שלם.** דהוי שן ברשות הניזק: **ועל הגדיש אי נזק.** מפרש בגמ': **גמ' אמאי בפשיעה.** דאיבעי לאשוקי אדעתיה דלמא קפלי דהא אורחייהו לקפוץ: **ומופו באונס.** דהא נפלו ונפילה לא הוה ליה לאשוקי אדעתיה: **סניף למ"ד כו'.** אמוראי פליגי בה בפרק [המפקיד] (ב"מ ד מב:): **דמקרבי כלים לגבי כותל.** מוכח דליכא אחלתו בפשיעה דאי הוו קפלי לגבי אחלתו מאמאי הוו קפלי וכי נפול לגבי כותל ואיתבר מגא אגוס הוא: **שאפילו נפלו חייבין.** ואפילו למ"ד אחלתו בפשיעה ומופו באונס פטור: **משכחת לה בכותל רעוע.** שמעקה הגג רעוע דאפילו לגבי נפילה הוי פשיעה: **דאיבעי ליה לאשוקי.** בתמיה: **לא נפל אדעתי ונפל אינהו כו'.** כלומר כיון דסוף סוף לא נפל אדעתי אין סופו בפשיעה: **בכותל גר.** שמעקה הגג גר ודחוק וכי הניחם ברחם הגג הוה ליה לאשוקי אדעתיה דקפלי אמעקה כדרכן (ומן המעקה שהוא גר נפלי) נישנת אחריינא גר משופע: **מלמעה למעלה פטורין.** מנזק שלם וחייב בחלי נזק דמשונין הן: **אדם ותרנגול כו'.** אדם, אי כמי לאו אורחיה לקפוץ מלמטה למעלה, חייב דאין באדם לד תמות אלא בבהמה ותרנגול דרכו לדלג אפילו מלמטה למעלה: בזוקירא

בעלמא דאמר "לאו כל כמינך דמקרבת להו לפירותך לרה"ר ומחייבת להו לתוראי" ושמואל אמר בעלמא בור ברשותו חייב דבשלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה, אלא פירות מי איכא למימר לאו אדעתיה הא חזי להו, לימא מחזרת תנאי היא דתניא אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית, מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה דברי ר"מ ורבי יהודה, רבי יוסי ור"א אומרים אין דרכה לאכול אלא להלך ר' יוסי היינו תנא קמא אלא מחזרת איכא בינייהו: ת"ק סבר מחזרת נמי משלם מה שנהנית ורבי יוסי סבר משלמת מה שהזיקה? לא, דכולי עלמא מחזרת אי כרב אי כשמואל והבא בביער בשדה אחר קא מיפלגי מר סבר ובער בשדה אחר ולא ברה"ר ומר סבר ובער בשדה אחר ולא ברשות המזיק, בדשות המזיק לימא פירך ברשותי מאי בעי אלא דאילפא ורבי אושעיא אכא בינייהו: **מתני'** הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם מפני שהן מועדין הכלב שנטל חררה והלך לגדיש אכל החררה והדליק הגדיש: על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק: **גמ'** טעמא דקפצו הא נפלו פטור אלמא קסבר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור תניא נמי הכי הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם נפלו פטורין הניחא למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור, אלא למ"ד חייב מאי איכא למימר? כגון דמקרבי כלים לגבי כותל דכי קפצי בקפיצה לא נפלי עלייהו ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא. אמר רב וביד משמיה דרבא פעמים שאפילו נפלו נמי חייב משכחת לה בכותל רעוע, מאי ניהו דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי סוף סוף לא נפל ארחי ונפול אינהו תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא ולא צריכא בכותל צר. תנו רבנן הכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה פטורין מלמעלה למטה חייבין, אדם ותרנגול שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה חייבין

והתניא

נפל לגבי כותל היכי מיתברי בקפילה והא אמרינן בסמוך דכי קפלי מתברי קפלי ואי מרחקי היכי מתברי בנפילה וי"ל כגון שהיו לא מרוחקות ולא מקורבות דמיתברי בין בנפילה אי גמי בכלי מרוך דאי נפלי לגד הסמוך לכותל מיתבר ואי קפלי מיתבר לגד המרוחק: **אדם** ותרנגול כו'. וא"ת ומה חידוש באדם דחייב וי"ל דנפקא מינה אם הפקיד ביתו לחבירו לשמור ויש שם חש"ו שיש לו ליזהר שלא ידלגו מלמטה למעלה ויש כרו כלים [ולאומר ר"י] (א) מתוך כך גרלה לפרש דהא דקתני הכלב והגדי שדלגו מלמטה למעלה פטורין דהייגו לגמרי דחשיב אונס להכי איצטריך לאשמועינן באדם דחייב דאי פטורין מב"ש וחייבין ח"כ ואינו אלא משנה בעלמא אמאי אצטריך לאשמועינן באדם דחייב ואתי שפיר הא דמסיק ומאי פטורין ואית דגרסי אי הכי אמאי פטורין דמעיקרא ניחא ליה פטורין דס"ד פטורין לגמרי קאמר מלמעלה למטה כמו מלמטה למעלה דלאו אורחיה למיקפץ כלל אבל כיון דמוקי בדאפיך מיפך דאיכא אלא משונה בעלמא אמאי פטורין וגרלה דגם לפי המסקנא מלמטה למעלה פטורין לגמרי דאמנם אורחייהו ואקשינן

והתניא

א) נרלה דגי"ל ושברו את הכלים משלם נזק שלם. ב) אלא לאמאן דאמר חייב מאי איכא למימר ופרקי' כגון הכלים שנשברו היו סמוכין לכותל כעין דבוקים שאפי' היו הגדיים נופלין מכח קפיצה חוץ לכלים היו נופלים ובין בתחילה ובין בסוף אנוסין הן. רב זביד אמר פעמים אפי' נפלו חייבין כגון שהיה הכותל רעוע ואמאי חייבין דאיבעי להו אשוקי אדעתא דילמא נפלי ארחי וחברי למאני ורא היא פשיעה ואע"ג דלא נפלי ארחי ונפלי אינהו הגדיים ושברו כלים חייבין האי נמי תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא וכדאמרי' ואוקימנא בכותל צר שאינו יכול להלך עד שיפול והכל פשיעה: ת"ר הכלב והגדי שדילגו פי' שקפצו כגון זו ששנינו במשנתנו מלמטה למעלה פטורין אדם ותרנגול שדילגו בין כך ובין כך חייבין פי' אדם מועד לעולם ותרנגולין היינו אורחייהו ואקשינן

והתניא

ג) נרלה דחסר ומ"ל ופרכינן הניחא למ"ד דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד חייב וכו'.

מח א מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה טו סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סי' שלב סעיף יב:

מט ב מיי' שם הלכה יז ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שלב:

נ ג מיי' שם הלכה טו סמ"ג שם טוש"ע ה"מ סי' שלב סעיף יב וסי' שלו סע' ב:

נא ד ה"ע שם סי' שלב סעיף יא בהגה"ס:

נב ו ז מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע שם:

מהגה

נוסחות לפסיר מה בתוספתא בבריתא "אלא מחזרת..."

נוסח הכלב ובגדי שקפצו מראש ג"ה

נוסח תחילתו בפשיעה וסופו באונס

נוסח אדם ותרנגול קפיצות אדם ותרנגול

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אדם כו' מתוך כך נרלה כו'. נ"ב אבל נ"ל הכי דפ"ב מעלם חצי נזק:

גליון השס

רש"י ד"ה מחזרת וכו' דשמעינן לר"מ. כעין זה ביומא דף סד ע"ב בהגה"י ד"ה כי קאמר:

ס"ל ונפל כוהל ונפל אינהו